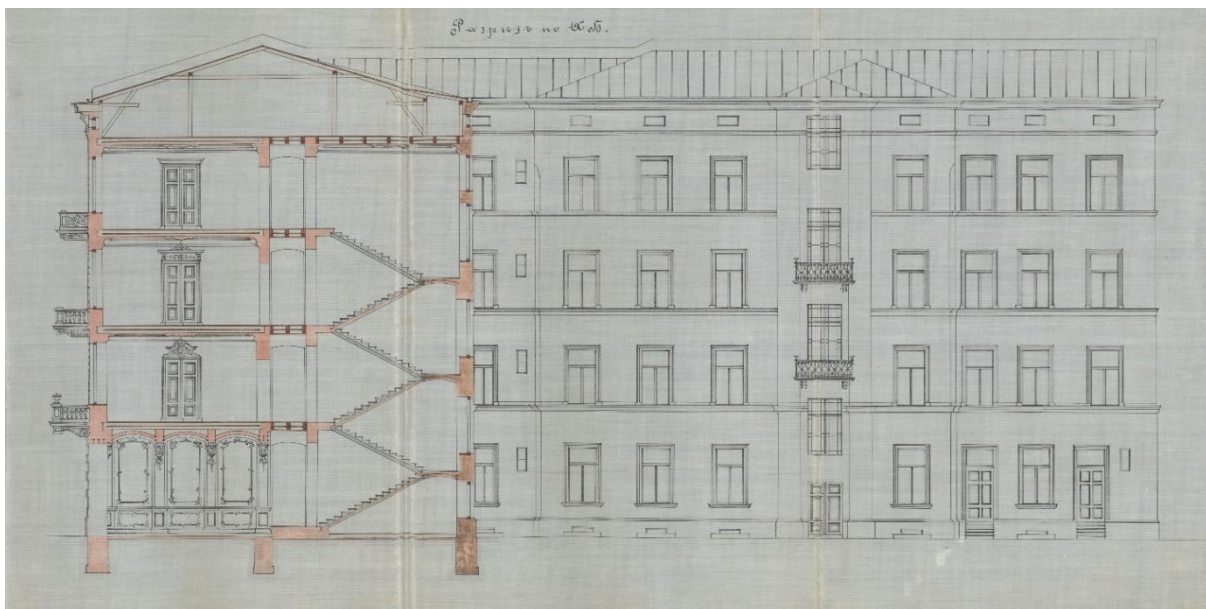
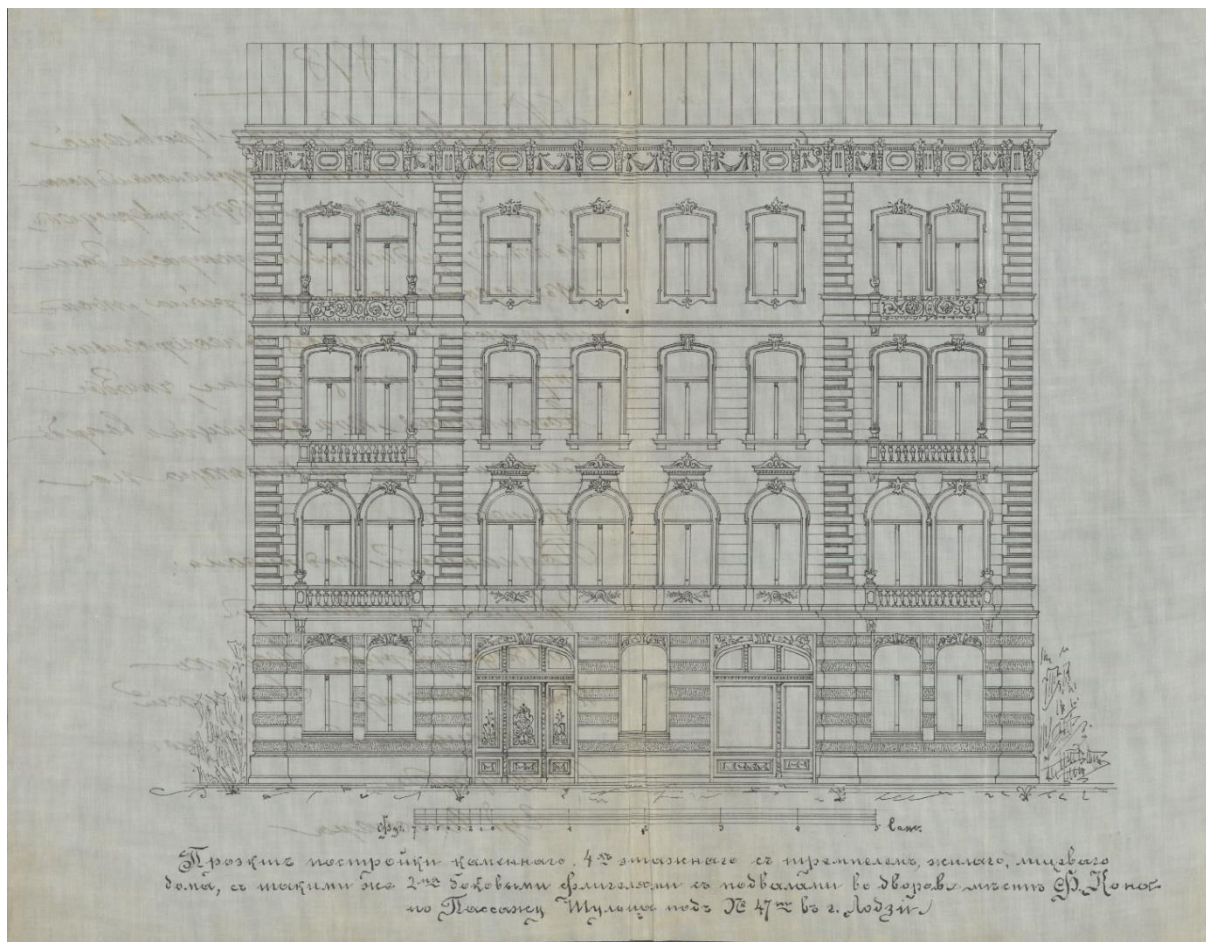

Irena Tuwim (1898–1987)

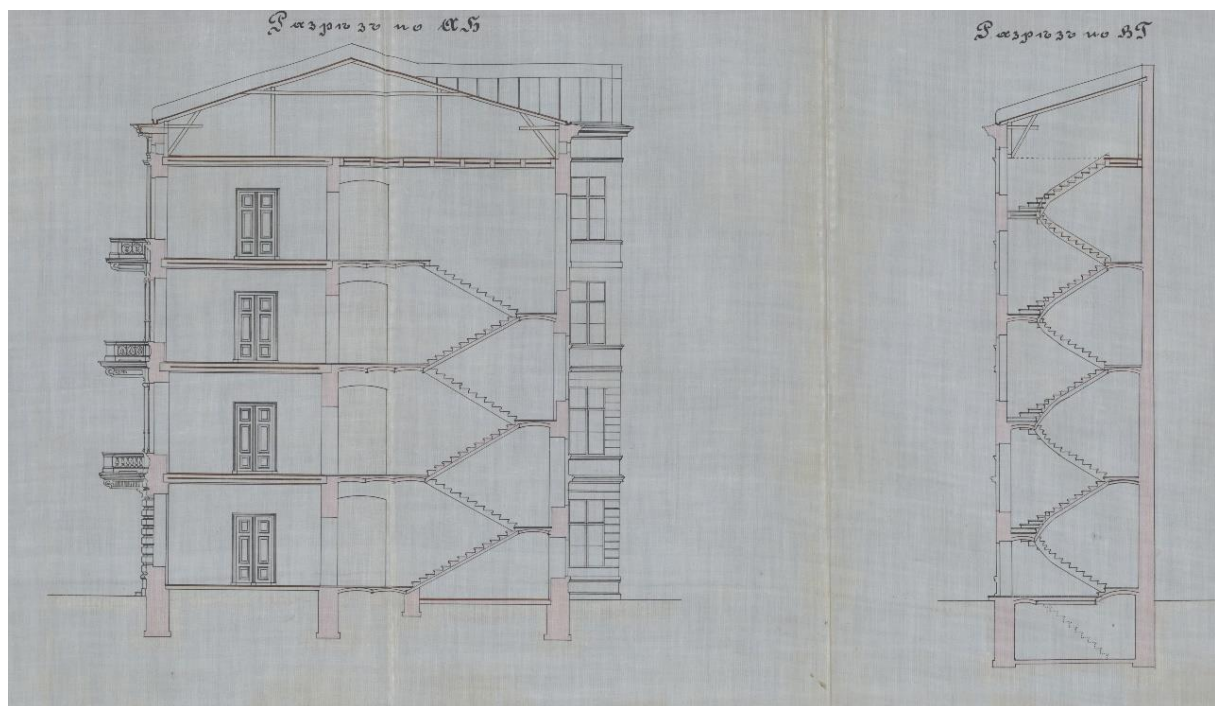
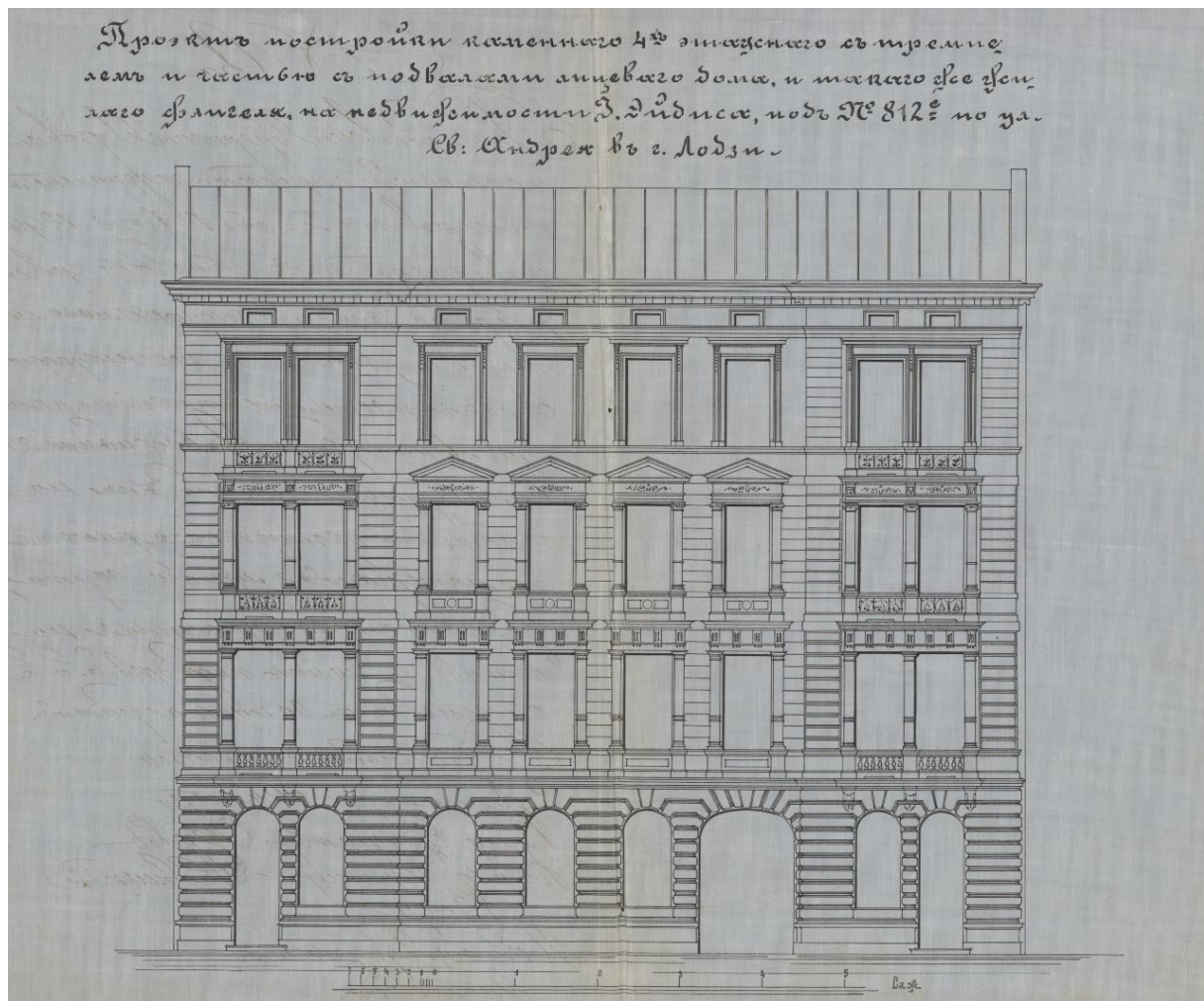
Polska poetka i prozaik, była jedną z pierwszych kobiet w Polsce tworzących poezję. Jej dzieła zdaniem niektórych krytyków stopniem dojrzałości literackiej dorównywały twórczości Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Zadebiutowała w wieku zaledwie 16 lat, w 1916 roku. Wówczas to na łamach łódzkiej gazety „Godzina Polski” opublikowany został wiersz jej autorstwa „Panienka”. Pierwszy tom poetycki *24 wiersze*, pisarka wydała w prestiżowym wydawnictwie Jakuba Morkowicza. Później ukazały się *Listy* (Warszawa 1926) oraz *Miłość szczęśliwa* (Warszawa 1930). Irena związana była artystycznie ze skamandrami, publikując swoje utwory w organach prasowych tej grupy: „Skamandrze” (1922–1925, 1927–1928) i „Wiadomościach Literackich” (1926, 1929–1930, 1932–1934, 1936). Sporadycznie utwory zamieszczała również w innych pismach, takich jak: „Kurier Polski”, „Kurier Poranny”, „Polska Zbrojna”, „Pani”, „Bluszcz”, „Kobieta Współczesna”, „Ponowa”, „Kultura” czy „Pion”. Od 1930 roku zajęła się tłumaczeniami i przekładami literatury dla dzieci i młodzieży z języka niemieckiego, rosyjskiego i angielskiego. Z tej właśnie działalności została najbardziej zapamiętana i zdobyła największy rozgłos. W 1938 roku ukazały się jej tłumaczenia książek: *Kubuś Puchatek*, *Chatka Puchatka* oraz *Mary Poppins*. Przekład Milne’a stał się na tyle sławny, że w Londynie nazywano ją nawet „The Pooh Lady” – „Panią Puchatek”. Później przyszła kolej na następne pozycje z literatury dziecięcej, takie jak między innymi: *Pięcioro dzieci i coś*, *Feniks i dywan* czy *Byczek Fernando*. W swoim podejściu do techniki tłumaczenia tekstów wierna była zasadzie, że tłumacz powinien mieć swobodę w kwestii doboru strategii translatorskiej. Język utworów skierowanych do dzieci musi być jasny, prosty i konkretny. Warto podkreślić, iż wyznacznikiem popularności jaką zyskał w Polsce przekład *Kubusia Puchatka* autorstwa Ireny Tuwim jest fakt, że określenia takie jak: „małe co nieco” lub „co Tygrysy lubią najbardziej” weszły na stałe do polskiej frazeologii.

Irena Tuwim z Łodzią związana była tylko przez wczesne lata swojego dzieciństwa i młodości. Tu się urodziła, tu również ukończyła Gimnazjum im. E. Orzeszkowej mieszczące się przy al. Kościuszki 21. Pochodziła z zasymilowanej rodziny żydowskiej. Rodzice Izydor Tuwim i Adela z Krukowskich należeli do środowiska spolonizowanych Żydów, w domu mówiono tylko po polsku. Izydor Tuwim, po praktyce bankowej w Paryżu przyjechał do Łodzi i 22 grudnia 1893 r. poślubił córkę znanego drukarza Leona Krukowskiego. Początkowo rodzina Tuwimów zajmowała niewielkie dwupokojowe mieszkanie przy ulicy Widzewskiej 44 (obecnie ul. Kilińskiego 46). Drugie mieszkanie Tuwimów, do którego rodzina wprowadziła się pod koniec 1896 roku, mieściło się w kamienicy Samuela Kohna. W tym właśnie domu 22 sierpnia 1898 r. przyszła na świat siostra Juliana – Irena. Rodzeństwo Tuwimów było ze sobą bardzo zżyte. Dzięki wzajemnie miłości udało im się w miarę normalnie funkcjonować w domu, w którym atmosfera przeważnie nie była najlepsza. Wspominając po latach okres swojego dzieciństwa, Irena pisała „(...) *W domu u nas, niestety, często panowała ciężka, napięta atmosfera. W tych ciężkich okolicznościach wsparciem zawsze był starszy brat, który był dla mnie zawsze panaceum na wszystkie nieszczęścia.*” Wspomnienia z dzieciństwa w Łodzi spisała po latach w *Łódzkich Porach roku* (1956), ocenianych bardzo wysoko przez krytyków literackich.

W 2018 roku Rada Miejska w Łodzi podjęła decyzję o nazwaniu skweru u zbiegu ul. Struga i ul. Lipowej, imieniem Ireny Tuwim.

Fasada kamienicy Samuela Cohna przy Pasażu Szulca 5 (obecnie al. 1 Maja), w której urodziła się Irena Tuwim, Łódź 1895 r.

Fasada kamienicy przy ul. św. Andrzeja 40 w Łodzi (obecnie ul. Andrzeja Struga 42) w której mieszkała rodzina Tuwimów, Łódź 1896 r.

Panienka.

Wie o tem, że jest szara, brzydka i nieśmiała,
Chodzi w długiej, „na wyrost“ uszytej sukience —
W szkole powodem śmiechów i drwinek się stała
Przez zwykłą małomówność i czerwone ręce.

Życie jej jest jak senna nuda jednolita,
Jak szara beznadzieja jesiennych wieczorów...
Do szkoły chodzi, wraca, uczy się i czyta
Długie, nudne powieści nieznanych autorów.

Czasami wyjmie nuty z zapylonej szafki,
Z pod palców jej popłynie melodia fałszywa,
Lub na żółkłych klawiszach tępe bębni wprawki,
Nie wiedząc, że swą własną tragedję wygrywa.

Irena J. Tuwimówna.

Wiersz *Panienka*, debiut literacki Ireny Tuwim w „Godzinie Polski”, 1916 r.

MUNRO LEAF

„FERNANDO“

Przekład:

IRENA TUWIM

Opracowanie dramaturgiczne:

STANISŁAW BUGAJSKI

Reżyseria:

ZBIGNIEW KÓCZANOWICZ

Scenografia:

JERZY SZESKI, ANTONI BYSTRON

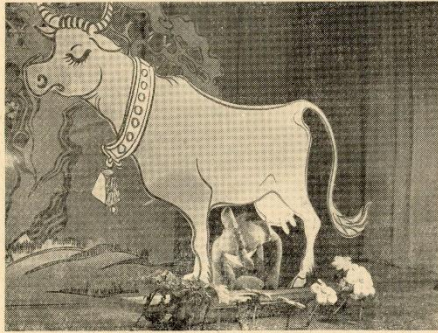
I ZOFIA OTTO-KOWALSKA

Opracowanie muzyczne:

ZOFIA ŁOSAKIEWICZ

Premiera: 21 grudnia 1958 roku.

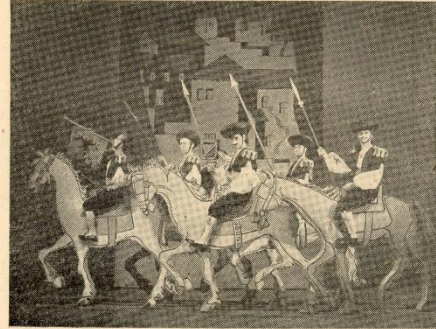
Teatr Powszechny w Łodzi, Dokumentacja przedstawienia *Fernando* przekład: Irena Tuwim; reżyseria: Zbigniew Koczanowicz; scenografia: Jerzy Szeski, Antoni Bystron, Zofia Otto-Kowalska; muzyka: Zofia Łosakiewicz; premiera: 21 grudzień 1958 r., strona 1.

MAMA: Pomyśl, co z ciebie wyrosnie:
Czemu nie hasasz, nie brykasz
i towarzystwa unikasz?
Czemu rogami nie bodziesz?
Popatrz na inną młodzież...

FERNANDO: Mamo,
Na co mi bójki i wojny?
Ja jestem byczek spokojny.
I stokroć bardziej wolę
bławatki i kąkole.

6

PAN Z BAJKI Trębacz konny zapowiada:
TRĘBACZ: Byk Fernando! — tramta — rada!
Byk Fernando! — tromta — drata!
Najwścieklesza bestia świata!
PAN Z BAJKI: Pierwsi idą banderylierzy,
noga za nogą, jak się należy.
Idą, idą, idą parami,
będą byka kluli pikami.

BANDERYLIER I: Trzeba
BANDERYLIER II: bestię
BANDERYLIER III: najpierw
BANDERYLIER IV: podrażnić!
PAN Z BAJKI: I drżą im łydki, choć są odważni.

7

Teatr Powszechny w Łodzi, Dokumentacja przedstawienia *Fernando* przekład: Irena Tuwim; reżyseria: Zbigniew Koczanowicz; scenografia: Jerzy Szeski, Antoni Bystróż, Zofia Otto-Kowalska; muzyka: Zofia Łosakiewicz; premiera: 21 grudzień 1958 r., strona 2.

PAŃSTWOWY TEATR LALEK PINOKIO

ŁÓDŹ - UL. KOPERNIKA 16

w/g powieści
A. MILNE'A

KUBUŚ PUCHATEK

TŁUMACZENIE IRENY TUWIN
ADAPTACJA SCENICZNA ZOFII LORENTZ

REŻYSERIA – WANDA BYRSKA
SCENOGRAFIA – ARNOLD RUSS
MUZYKA – TOMASZ KIESEWETTER

AKTORZY: MARIA BIERNATH – IRENA DZIARSKA
HALINA PAJĄCZEK – ELŻBIETA PTASZYŃSKA
TERESA WROCŁAWSKA – RYSZARD BANASIAK
TADEUSZ BŁASZCZYŃSKI – JERZY KORBACZ – STANISŁAW SZULC – JERZY PIASECKI – JANUSZ GALEWICZ

KIER. MUZYCZNY
M. RADZIKOWSKI

ŚWIAŁA
WŁ. HŁADUŃSKI

Dyrektor i Kier. Artystyczny STANISŁAW BYRSKI

Teatr czynny codziennie, prócz poniedziałków początek widowiska o godz. 17,30
Kasa czynna w dniu przedstawienia w godz. 15–17,30 w święta w godz. 10–12 i 15–17,30

Teatr Lalki i Aktora „Pinokio” w Łodzi, Afisz z przedstawienia *Kubus Puchatek* – autor: A. A. Millne; przekład: Irena Tuwim; adaptacja: Zofia Lorentz; reżyseria: Wanda Byrska; scenografia: Arnold Russ; muzyka: Tomasz Kieseewetter; prapremiera: 14 kwiecień 1962 r.

Teatr Lalki i Aktora „Pinokio” w Łodzi, Folder z przedstawienia *Kubus Puchatek* – autor: A. A. Millne; przekład: Irena Tuwim; adaptacja: Zofia Loventz; reżyseria: Wanda Byrska; scenografia: Arnold Russ; muzyka: Tomasz Kiesewetter; prapremiera: 14 kwiecień 1962 r.